

MAGYAR NEMZETI BANK

NEGYEDÉVES JELENTÉS

2010. április 15.

Beszámoló az MNB 2010 első negyedévi tevékenységéről

Kiadja: Magyar Nemzeti Bank

Felelős kiadó: Simon András

1850 Budapest, Szabadság tér 8–9.

www.mnb.hu

Tartalom

1. Monetáris politika	4
2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása	6
3. Devizatartalékok	8
4. Készpénztevékenység	9
5. Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás	12
6. Az MNB statisztikai tevékenysége	14
7. A pénzügyi kultúra fejlesztése	16

1. Monetáris politika

2010 első negyedében a Monetáris Tanács folytatta kamatsökkentési sorozatát. Január és március közötti kamatdöntő ülései mindegyikén 25 bázisponttal csökkentette az irányadó kamatot, amely így a decemberi 6,25 százalékos szintről 5,5 százalékra süllyedt. A Tanács közleményei szerint e lépéseket a gazdasági recesszió és a monetáris politika számára releváns horizonton cél alatt várható infláció indokolta, a forintbefektetések kockázati megítélése pedig lehetővé tette. Ugyanakkor a globális kockázatvállalási hajlandóság alakulását övező bizonytalanság Magyarország eladósodottsága miatt óvatosságot követel meg a kamatpolitikában.

Az MNB 2010 februárjában publikálta legfrissebb inflációs jelentését. Az anyag helyzetértékelése szerint 2009 második felében folytatódott a globális gazdasági és pénzügyi környezet stabilizálódása. Az élenkülő külső keresleti környezet a hazai exportszektor teljesítményét is pozitívan befolyásolta, ám ez – a belföldi kereslet csökkenése miatt – 2009 végéig csupán a GDP-visszaesés mértékét tudta tompítani. A belföldre termelő vállalatok teljesítményét jelentősen korlátozza a visszafogott fogyasztási és beruházási kereslet. Összhangban a gyenge belső kereslettel, nincsenek fordulatra utaló jelek a pénzügyi közvetítőrendszer aktivitásában sem. A hitelezés élenkülését keresleti és kínálati tényezők is gátolják.

A fogyasztási kereslet visszaesése az inflációs folyamatokban is tetten érhető volt. Bár az indirektadó-emelések és a kőolaj világpiaci árának emelkedése miatt az éves inflációs adatok számottevően meghaladják a 3 százalékos célt, a középtávú folyamatok szempontjából meghatározó jelentőséggel bíró tételek adószűrt inflációja továbbra is mérsékelt maradt.

Az előrejelzés szerint a magyar gazdaság várhatóan csak késéssel követi a globális fellendülést. Érzékelhető GDP-bővülésre változatlanul csak 2011-től lehet számítani. Az elbocsátások mértéke 2010-ben tovább csökkenhet, amit 2011-ben már enyhe létszámbővülés is követhet. Ezzel együtt a munkanélküliségi ráta hazánkban várhatóan tartósan a válság előtti szint felett marad. A növekedés szerkezetére jellemző marad az előző évben megfigyelt kettősség: az élenkülő külső környezetben a gyenge belföldi kereslet továbbra is hátráltatja a gazdasági kilábalást. A fogyasztói infláció 2010 közepétől az elmúlt évi indirektadó-emelés bázishatásának kifutásával a középtávú inflációs cél köze-

lébe, majd 2011 elejétől a 3 százalékos cél alá süllyedhet. A trendinflációs folyamatokat meghatározó visszafogott keresleti környezet továbbra is erős árleszorító hatással bír a teljes előrejelzési horizonton.

A növekedés szerkezetében jelentkező heterogenitás a külső egyensúlyi pozíció tartós javulását okozhatja, így a korábbi években gyors külső eladósodást mutató magyar gazdaság működése – 2009-hez hasonlóan – a következő években érdemi nettó külső forrásbevonás nélkül is finanszírozható válik. A gazdaság egyensúlyi pozícióinak jelentős javulása mérsékli hazánk sebezhetőségét, de a magas adósságsszint és a gyenge konjunkturális mutatók változatlanul kockázatot jelentenek.

A monetáris politikai eszköztár változásai

A Svájci Nemzeti Bank, az Európai Központi Bank, a Narodowy Bank Polski és a Magyar Nemzeti Bank 2010. januárban felfüggesztették az EUR/CHF devizaszwapműveleteiket, amelynek keretében svájci frank likviditást nyújtottak euróért cserében, egyhetes lejáratra. A másik három központi bankhoz hasonlóan, az MNB az utolsó egyhetes EUR/CHF swapműveletét 2010. január 25-én hirdette meg. A változtatásnak nem volt piaci hatása, mivel a bankrendszernek a jegybanki műveletek keretében megszerezhető svájci frank likviditás iránti kereslete 2010 elejére jelentősen visszaesett, továbbá a piaci svájci frank forrás-szerzési lehetőségek számottevően javultak.

A forint jelzáloglevél-piac autonóm fejlődése előtt álló akadályok megszüntetése, és ezáltal a pénzügyi stabilitás és a kamattranzmisszió hatékonyságának támogatása érdekében az MNB bejelentette, hogy 2010 folyamán forint jelzáloglevél-vásárlásokat hajt végre, valamint szabályozói kezdeményezéseket tesz a forint jelzáloghitelezés fejlesztésének érdekében. A vásárlásokkal az MNB célja a forintalapú finanszírozás feltételeinek javítása a bankok és ügyfelek számára, a forint jelzáloglevél-piaci likviditási felárak további csökkenésének ösztönzésével. Ez támogatja a forint jelzáloghitelek kínálatának növekedését, valamint a devizahitelekkel szembeni kamatkülönbözetének további mérséklődésén keresztül a forint jelzáloghitelek versenyképességének növekedését. A program keretében az MNB az elfogadható fedezetek körébe tartozó hazai kibocsátású forint jelzálogleveleket vásárol a másodlagos és az

elsődleges piacon, összesen legfeljebb 100 milliárd forint névértékben, bármely tartalékköteles hazai hitelintézettől, amelyek teljesíti a szükséges technikai feltételeket. A program lezárására legkorábban 2010. december 31-én kerül sor. A szabályozói kezdeményezések célja a jelzáloghitel-termékek átláthatóbbá tétele és a jelzáloglevél-kibocsátásra jogosultak körének szélesítése.

Az MNB jelzáloglevél-vásárlásait a hazai jelzáloglevél-piac hosszú távú fejlődése érdekében hirdeti meg, s olyan feltételek teljesítéséhez köti, amelyek a piac likviditását és transzparenciáját növelik. Másodpiaci vásárlásai keretében 2010. február 8. előtt kibocsátott, bankcsoporton kívüli befektetőknél lévő jelzáloglevelekből vásárol, esetileg meghirdetett tenderek keretében. Az elsődleges piacon a megfelelő méretű – legalább 50 milliárd forint összértékben kibocsátott – jelzáloglevél-sorozatokról vásárolja meg a teljes bankcsoporton kívüli kibocsátás legfeljebb 20 százalékát, a kibocsátások átlagos hozama mellett. Az elsődleges piaci vásárlás további feltétele, hogy a jelzáloglevél eredeti futamideje legalább 3 év legyen, és a papírok folyamatos, legalább 100 millió forint összegre vonatkozó, kötelező érvényű másodpiaci árjegyzése biztosított legyen. A jelzáloglevelek másodpiaci árjegyzését vállaló hitelintézetek számára az MNB igény esetén – a bankok ösztönzése és kockázatkeze-

lésének támogatása céljából – jelzáloglevél-kölcsönzési lehetőséget biztosít, árjegyző bankonként és jelzáloglevelenként előre megállapított keret erejéig.

Az MNB a jelzáloglevél-vásárlási programján belül 2010. március 10-én tartotta az első másodpiaci jelzáloglevél-vásárlási tenderét, melyre összességében 21,5 milliárd forint ajánlatot nyújtottak be a piaci szereplők, a meghirdetett 10 jelzáloglevélből 9 értékpapírra érkezett ajánlat. Az MNB a rendelkezésére álló másodpiaci árinformációit figyelembe véve úgy ítélte meg, hogy az ajánlatok a piaci hozamoknál lényegesen, legalább 50 bázisponttal kedvezőtlenebbek voltak, ezért az ajánlatokat nem fogadta el, és a tendert eredménytelennek nyilvánította. Az MNB az elsődleges piacon első alkalommal az FHB Jelzálogbank Nyrt. 2010. március 11-i aukcióján nyilvánosan forgalomba hozott FJ15NF01 jelzáloglevél-sorozat második részletéből vásárolt 3 milliárd forint névértékű jelzáloglevelet, 8,18% átlagos hozam mellett. A megvásárolt mennyiség az FHB bankcsoporton kívüli szereplők által vásárolt mennyiség 20 százalékát tette ki. Az MNB a jelzáloglevél vonatkozásában 2010. április 1-jétől értékpapír-kölcsönzési lehetőséget biztosít azon közvetlen VIBER- vagy BKR-tagsággal rendelkező belföldi hitelintézeteknek, amelyekkel az FHB Jelzálogbank Nyrt. írásbeli árjegyzői megállapodást kötött.

2. A pénzügyi közvetítőrendszer stabilitása

Az elmúlt negyedévben végzett elemzések elsősorban a 2010. április közepén megjelenő „Jelentés a pénzügyi stabilitásról” című kiadvány előkészítő anyagául szolgáltak. Elemzéseink alapján megállapítható, hogy 2009-ben a külső egyensúly nagymértékben javult, a nettó külső adósság mérséklődött az elmúlt évek jelentős költségvetési kiigazítása és a magánszektor nettó finanszírozási képességének emelkedése következtében. A magas külső és államadósság-állomány, a bankrendszer magas hitel-betét aránya, valamint a háztartások jelentős devizahitel-állománya azonban továbbra is sérülékennyé teszi hazánkat a külső sokkokkal szemben. Az alacsony beruházási szint és a csak fokozatosan felfutó termelés a keresleti oldal felől, a lakossági megtakarítások alacsony szintje és a megnövekedett hitelezési veszteségek miatti mérsékelt kockázatvállalási hajlandóság kínálati oldalról fogja vissza a vállalati hitelezést. A bankok a nem árjellegű feltételek szigorítása miatt csak a nagyon jó hitelképességű vállalatoknak nyújtanak hitelt, ami nagyban hátráltatja a gazdasági kilábalást.

A világgazdaság fellendülésének tartóssága továbbra is bizonytalan, bár 2009 közepétől fordulat következett be a nemzetközi konjunktúrában, és megkezdődött a recesszióból való kilábalás. A növekedés fenntarthatóságát tekintve azonban óvatosságra int, hogy a kedvező folyamatok jelentős része a kormányzati gazdaságösztönző lépésekhez köthető. A fejlett gazdaságokban a hitelcsatorna működési problémáinak fennmaradása is fékezheti a fellendülést. A fejlett országok pénzügyi stabilitásának helyreállítása, illetve megőrzése érdekében tett lépések miatt megnövekedett államadósságok finanszírozási problémákat okozhatnak.

A magánszektor fogyasztása és beruházása – feltehetően a bizonytalan növekedési és jövedelmi kilátások miatt – jövedelménél is nagyobb mértékben csökkent, így a nettó megtakarítás – főként a vállalati szektorban – jelentősen emelkedett. A lakosság hitelfelvétele kismértékben csökkent, miközben pénzügyi eszközei emelkedtek. A magánszektor nettó megtakarítói pozíciója a lakosság esetén a gyenge fogyasztás, a vállalatok esetén a javuló külső kereslet, valamint a fokozatosan emelkedő EU-transzfer miatt a jövőben is fennmaradhat. A magánszektor nettó finanszírozási képességének növekedésével a hazai bankrendszerben a hitel/betét aránya csökkent 2009-ben. Azonban a hazai bankrendszer hitel/betét mutatójának jelenlegi szintje és ennek megfelelően a külföldi forrásokra való ráutaltság nemzetközi összehasonlításban továbbra is magas. A bankrendszer külföldi forrásokra való ráutaltsága a magánszek-

tor nettó finanszírozási képességének fennmaradásával párhuzamban tovább csökkenhet.

A lakossági hitelezésben kiemelkedő súlyú jelzáloghitelek terén továbbra is a devizahitel a meghatározó hiteltípus, ugyanakkor a korábbiaknál jóval alacsonyabb árazású forinttermékek megjelenésével a közeljövőben növekedhet a forintalapú szerződések részaránya az új kibocsátásban. A 2009 végén a körütekintő hitelezésről szóló, az MNB kezdeményezésére megszületett kormányrendelet a pénzügyi stabilitást azzal erősítheti, hogy megakadályozza a hitelezési feltételek túlzott fellazulását és a háztartások devizában történő nagymértékű eladósodását. A forintalapú jelzáloghitelezést segítheti a 2010. február elején bejelentett jelzáloglevél-piac fejlesztését célzó program. A program első elemeként az MNB forint jelzálogleveleket vásárol az elsődleges és másodpiacon. Egyúttal a jegybank kezdeményezte a potenciális jelzáloglevél-kibocsátói kör kiszélesítésének vizsgálatát is, ami hosszabbíthatja a banki források lejáratát és a kibocsátások növekedésével erősítheti a piac működését. A jelzáloghitel-termékek fejlesztésére vonatkozó önszabályozási kezdeményezés a hiteltermékek átláthatóbbá tételét és a jegybanki kamatváltozások banki kamatokra gyakorolt erősebb hatását célozza.

A kulcsfontosságú hazai pénzügyi piacok működése 2009 tavaszától kezdődően fokozatosan stabilizálódott. A hazai pénzügyi rendszer bőséges likviditással rendelkezik, de a hosszú források még mindig szűkösek és drágák. A recessziós környezetben mind a vállalati, mind a háztartási hitelportfólió minősége jelentősen, de a korábban vártnál kevésbé romlott. A hitelportfólió romlásának mértékét simítják az átstrukturálások, amelyek átmeneti gazdasági recesszió esetén segíthetnek az ügyfelek fizetőképességének helyreállításában. A makrogazdasági alappályánál kedvezőtlenebb forgatókönyv (egy elhúzódó visszaesés vagy tartósan alacsony gazdasági növekedés) esetén azonban ezek a kedvező hatások nem érvényesülnek.

A magas hitelezési veszteségek ellenére a bankrendszer jövedelmezősége 2009-ben kiugró, a várakozásunkat meghaladó volt. A bankszektor adózás előtti nyeresége elérte a 306 milliárd forintot, ami a 2008. évi 5 százalékkal meghaladja, s amelyet döntően a pénzügyi műveletekből származó kiugró eredmény magyaráz. A pénzügyi vállalkozások 11 milliárd forint körüli veszteséget realizáltak 2009-ben. A jövedelmezőség bankrendszeren belüli eloszlása egyenlőtlen volt; növekedett az alacsonyabb jövedelmezőségű bankok rész-

aránya. A pénzügyi műveletek magas eredményét egyszeri tényezőnek tekintjük, így 2010-ben a fennmaradó magas hitelezési veszteségek eredményrontó hatását a bankok csak az aktivitás növelésével és/vagy a kamatmarzs szélesítésével lesznek képesek ellensúlyozni. A hazai bankrendszer tőkehelyzete kielégítő, a tőke megfelelési mutató a 2008. év végi 11-ről 2009 végére 12,9 százalékra emelkedett. A likviditási és hitelkockázati stressztesztek alapján a bankok sok kellenállóképessége megfelelő.

A Pénzügyi stabilitás szakterület 2010 januárjában folytatta a 2003 tavasszal elkezdett, a banki hitelezési folyamatok jobb megértését szolgáló Hitelezési felmérését. A felmérés eredményeit a jegybank 2010. február 11-én publikálta az MNB honlapján. A felmérés megállapította, hogy bár a bankok hitelezési képessége erős, likviditása jó, kockázatvállalási hajlandóságuk továbbra is alacsony, ami főként a vállalati szegmensben eredményez szűk hitelkínálatot. A hitelezés visszaesésében a kínálati tényezők mellett továbbra is fontos szerepet tölt be a hitelkereslet alacsony szintje.

Az MNB elméleti szakterületei és a bankszektor képviselői közötti folyamatos szakmai kommunikáció és véleménycsere támogatására 2008-ban elindított úgynevezett „piactudás gyakorlat” 2010 első negyedévében is folytatódott. Ennek keretében az MNB szakértői egyes bankok piaci helyzetértékeléséről, 2010-es terveiről konzultáltak. Az eszmecserék tapasztalatai beépültek a 2010 áprilisában megjelenő „Jelentés a pénzügyi stabilitásról” című kiadvány elemzéseibe.

2010 januárjában megkezdte működését a Pénzügyi Stabilitási Tanács (PST). A PST a PSZÁF munkáját segítő testület, amelynek tagja a pénzügyminiszter, a Pénzügyi Szervezetek

Állami Felügyeletének elnöke és a Magyar Nemzeti Bank elnöke. A PST egyetértése szükséges a PSZÁF ajánlásainak kiadásához, kiemelt ellenőrzési célterületeinek félévenkénti meghatározásához. A PST megtárgyalja a felügyelet éves beszámolóját, valamint figyelemmel kíséri a PSZÁF jogalkalmazó tevékenységét is. A PST folyamatosan értékeli a pénz-, tőke-, biztosítási és pénztári piac stabilitását, illetve megtárgyalja, véleményezi a PSZÁF kockázati jelentését. Az első negyedéves üléseken a PST többek között tárgyalta a pénzügyi közvetítőrendszert érintő 2010. évi várható szabályozási feladatokat, az állami hitelnyújtásban, illetve tőkejuttatásban részesült bankok aktuális likviditási és tőkehelyzetét, a pénzügyi vállalkozások szektorának piacfelügyeleti és prudenciális vonatkozású megállapításait, a betétbiztosítási rendszer továbbfejlesztésével kapcsolatos elvi szempontokat, továbbá a jegybank tájékoztatást adott a jelzáloglevél- és jelzáloghitel-piac fejlődését támogató kezdeményezéséről.

Az MNB Pénzügyi stabilitás szakterületének munkatársai 2010 első negyedévében is folytatták a hazai és nemzetközi szinten folyó, a pénzügyi közvetítőrendszer szabályozásában való közreműködést és véleményezést, illetve az ezekhez kapcsolódó belső szervezeti kérdések újragondolását. Ezen kezdeményezések közül kiemelkedik a hazai és az EU-szintű makroprudenciális döntéshozatal témaköre, a banki válságkezelési eszköztár bővítéséről szóló törvényjavaslat, illetve az ún. CRD IV. szabályozási javaslat, amely a jelenleg érvényes tőkekövetelmény irányelvnek megerősítését célozza. Ez utóbbi tervezet kiterjed többek között likviditási mutatók és tőkeáttételi korlátok bevezetésére, az elismerhető szavatoló tőke megerősítésére, továbbá a pénzügyi rendszer gazdasági ciklust erősítő hatását korlátozó javaslatokra.

3. Devizatartalékok

2010 első negyedévének végén az MNB hivatalos devizatartalékainak nagysága 33 852 millió euro volt, ami 3176 millió eurós növekedést jelent a 2009. december végi 30 676 millió eurós értékhez képest.

A devizatartalékok alakulását elsősorban a következő tételek befolyásolták az elmúlt negyedév során.

Az Államadósság Kezelő Központ megbízásából végrehajtott adósságkezeléssel kapcsolatos műveletek az előző negyedévben összességében 2,2 milliárd euróval növelték a devizatartalékok nagyságát. 2010. január végén a 10 éves USD-kötvény kibocsátásából befolyt közel 1,5 milliárd euro. A tavalyi év során megkötött kölcsönszerződésekből március folyamán az OTP 700 millió eurónyit törlesztett elő. Az ÁKK adósságkezeléséhez kapcsolódó egyéb tételei az alacsony törlesztési kötelezettségeknek és megnövekedett mark-to-market betéteknek köszönhetően kismértékű, 15 millió eurós növekedést okoztak. Az MNB saját adósságszolgáltatáshoz kapcsolódó kifizetések 20 millió eurót tettek ki. A költségvetési szervek megbízásából végrehajtott

devizakifizetések mintegy 250 millió eurós csökkenést okoztak. 2010 első negyedévében az Európai Bizottságtól mintegy 800 millió euro nettó transzfer érkezett. A tartalékon elért hozam az első negyedév során 250 millió euróval növelte az MNB arany- és devizatartalékait.

1. ábra

A devizatartalékok nagyságának alakulása

(milliárd euróban)

4. Készpénztevékenység

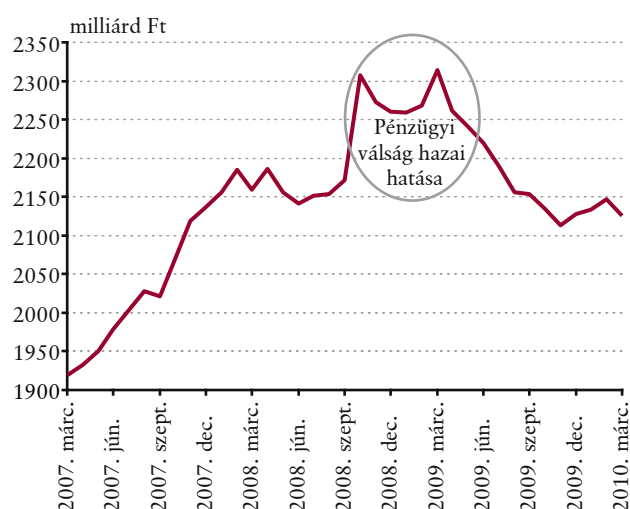
A forgalomban lévő készpénz

2010. március 31-én a forgalomban lévő készpénz értéke közel 2132 milliárd forintot tett ki. A készpénzállomány 2010 első negyedévi értéke trendjében mintegy hat százalékkal alacsonyabb az előző év azonos időszakának adatánál.¹ A forgalomban lévő készpénz 2009 tavasza óta tartó csökkenésének oka vélhetően a visszaeső lakossági fogyasztás.

2. ábra

Készpénzállomány a gazdaságban

(szezonálisan igazított adatok alapján)

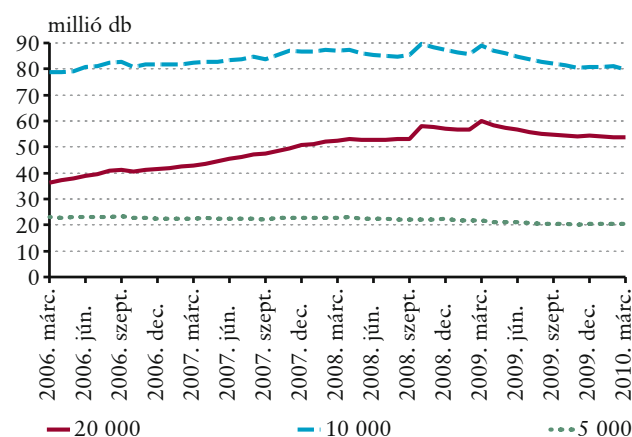
A forgalomban lévő bankjegyek

A forgalomban lévő bankjegyállomány 2010 első negyedévének végén 2083 milliárd forint volt, ami csökkenést mutat az előző évhez képest. A bankjegyállomány csökkenése túlnyomórészt a két legnagyobb címletben jelent meg (a 200 forintos bankjegyek tavaly novemberi bevonása – lévén kis értékű címletről van szó – nem befolyásolta érdemben a bankjegyállomány értékbeli csökkenését).

3. ábra

A forgalomban lévő nagycímletű (20 000, 10 000, 5000 Ft-os) bankjegyek száma

(szezonálisan igazított adatok alapján)

1. táblázat

Forgalomban lévő bankjegyek 2010. március 31-én

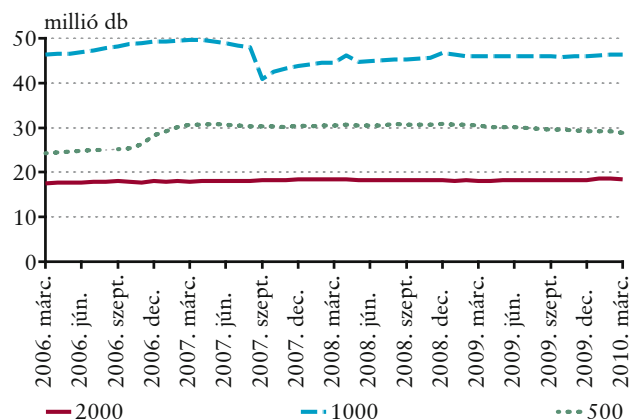
Bankjegyek	Mennyiség (millió darab)	Érték (Mrd forint)	Megoszlás (%)	
			mennyiség	érték
20 000 forint	54,2	1084	22	52
10 000 forint	80,4	803,5	33	39
5 000 forint	20	100,1	8	5
2 000 forint	18,1	36,1	7	2
1 000 forint	45,5	45,5	18	2
500 forint	28,6	14,3	12	1
Összesen	246,7	2083,5	100	100

¹ Mind itt, mind a forgalomban lévő bankjegyek időszakos összehasonlításakor a pénzügyi válság miatti, 2009. márciusi nagyarányú átmeneti készpénzkiáramlás hatását szűrve, az adott negyedévek átlagértékei alapján számoltunk.

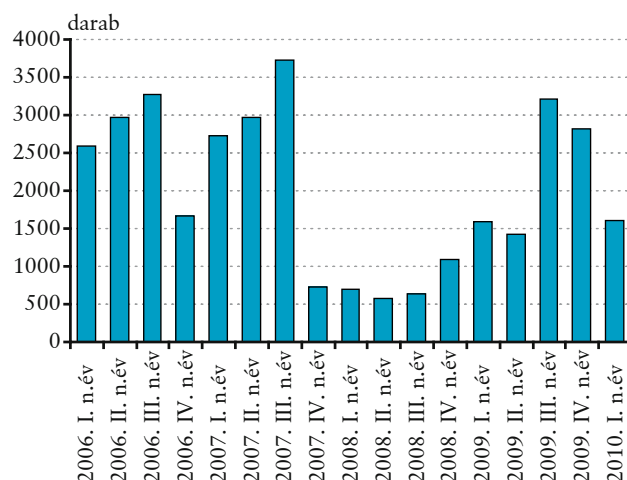
4. ábra

A forgalomban lévő kis címletű (2000, 1000, 500 Ft-os) bankjegyek száma

(szezonalisan igazított adatok alapján)

5. ábra

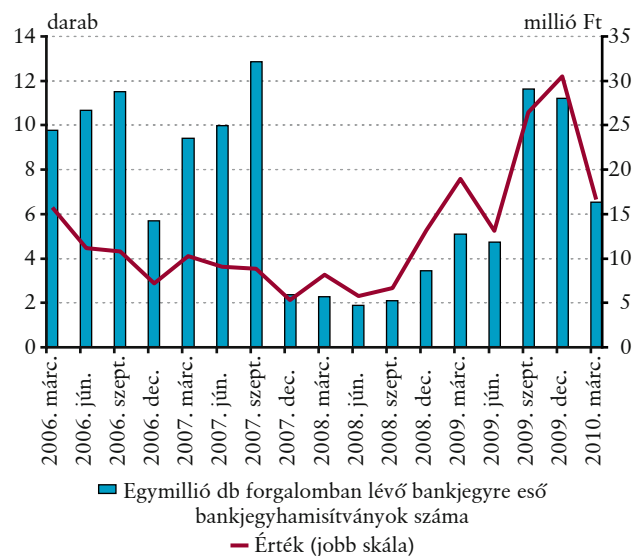
Fellelt bankjegyhamisítványok**A forgalomban lévő érték**

2010 első negyedévének végén több mint 1,1 milliárd darab érme volt forgalomban közel 43 milliárd forint értékben. A forgalomban lévő állomány mennyisége 8 százalékkal, értéke 48 százalékkal volt több, mint egy évvel korábban. Az emelkedést szinte kizárólag a 200 forintos érme kibocsátása és az ezt követő dinamikus térnyerése okozta. Kiszűrve a 2009-es adatokból a 200 forintos érmecímletet, az érmeforgalom volumene alig 1 százalékos emelkedést mutat 2009 azonos időszakához képest.

A készpénzhamisítás megelőzését, visszaszorítását szolgáló tevékenység

2010 első negyedévében a forinthamisítványok számának az elmúlt év utolsó hónapjaiban kezdődött csökkenése egyértelműbbé vált. A hamisítások számában az elmúlt negyedévekben tapasztalt erős ingadozás korábban is látható volt, ami óvatosságra int a hosszabb távú következtetéseket illetően.

6. ábra

Egymillió darab forgalomban lévő bankjegyre eső hamisítványok száma és a hamisított forintbankjegyek értéke

2. táblázat

Forgalomban lévő érték 2010. március 31-én

Érmék	Mennyiség (millió darab)	Érték (Mrd forint)	Megoszlás (%)	
			mennyiség	érték
200 forint	71,4	14,3	6	33
100 forint	146	14,6	13	34
50 forint	109	5,4	10	13
20 forint	204,2	4,1	18	10
10 forint	245	2,5	22	6
5 forint	357,7	1,8	32	4
Összesen	1133,3	42,6	100	100

Az utóbbi negyedévben is jellemző maradt az a tavalyi tendencia, mely szerint leggyakrabban a magasabb (öt-, tíz- és húsz ezer forintos) címleteket hamisítják. A lefoglalt hamisítványok készítési módszereit a kis számban előfordult nyomdai hamisítványoktól eltekintve továbbra is az irodai sokszorosító eszközök (színes fénymásolók, nyomtatók) határozzák meg. A jegybank kiemelt figyelemmel kíséri a hamisítások alakulását.

A valutahamisítás továbbra sem jelentős, szakértőink 321 darab különböző valutahamisítványt vizsgáltak az első negyedévben. Ezen belül a hamis eurobankjegyek száma 245 darab volt.

Emlékérmék

A Magyar Nemzeti Bank 2010. március 29-én „Kosztolányi” megnevezéssel 5000 forint névértékű, ezüst emlékértéket bocsátott ki.

Az érme előlapján a kötelező éremképi elemek („5000 FORINT” értékjelzés, a „MAGYAR KÖZTÁRSASÁG” felirat, a 2010 verési évszám, valamint a BP. verdejegy) mellett fő motívumként egy romos kőfal jelenik meg, utalva Kosztolányi városi költészetére. A hátlapon Halmi Béla fotója alapján készült Kosztolányi-portré látható, a portrétól balra a „Kosztolányi Dezső” felirat, valamint az 1885–1936 évszámok szerepelnek. A portrétól jobbra található a tervezőművész mesterjegye. Az emlékértéket Holló István tervezte. Az emlékértékből összesen 8000 darab verhető, ebből 5000 különleges – ún. proof – technológiával.

2010 márciusában nyilvános konzultációt követően meghirdetésre került a 2011. évi emlékérme-kibocsátási program tematikája a 3. táblázatban olvasható.

3. táblázat

A 2011. évi emlékérme-kibocsátási program tematikája

Érme témája	Sorozat	Kibocsátás tervezett időpontja
Hazánk soros európai uniós elnöksége		2011. január 6–7.
Jedlik Ányos leírja a dinamó-elvet	Magyar mérnökök, feltalálók technikai újdonságait, találmányait bemutató sorozat	2011. január 11. (születésnapján)
A mohácsi busójárás	A Világörökség részei Magyarországon	2011. február (a busójárás nyitónapján)
Tóth Árpád születésének 125. évfordulója	Magyar költők	2011. április 14.
Duna-Dráva nemzeti park	Nemzeti parkok Magyarországon	2011. április 22.
Deák téri evangélikus templom	Az egyházi építészet remekei Magyarországon	2011. pünkösd
Bibó István születésének 100. évfordulója		2011. augusztus 7.
Clark Ádám születésének 200. évfordulója		2011. augusztus 14.
Liszt Ferenc születésének 200. évfordulója		2011. október 22.

5. Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás

A fizetések költségeinek felmérésére vonatkozó MNB-tanulmány

2010-ben az MNB tanulmányt készít a főbb hazai fizetési módok (készpénz, hitel- és betéti kártya, átutalás, felhatalmazó levélen alapuló beszedés és a csoportos beszedés, készpénz-átutalási megbízás, nyugellátási utalvány postai kifizetése) társadalmi költségeinek megbecslésére. A tanulmány kapcsolódik a nemzetközi összehasonlítási lehetőséget biztosító EKB-kutatáshoz is, azonban a magyar sajátosságokat is figyelembe veszi.

A hazai költségfelmérés megalapozása érdekében mintavételes eljárással kerül sor a hitelintézetek, a pénzfeldolgozó és -szállító szervezetek, a vállalati szektor, valamint a háztartások megkérdezésére, és mintavételes eljárás nélkül hasonló megkérdezés valósul meg a jegybank mellett a GIRO Zrt., a Magyar Posta Zrt. és az államháztartáshoz tartozó egyes intézmények körében. A háztartási szektor kivételével valamennyi szektorban folyamatban van az adatgyűjtés, míg a háztartások esetében erre májusban fog sor kerülni. Az MNB a vállalati és a háztartási szektor esetében a GfK Hungária Kft.-t bízta meg a megkérdezés lebonyolításával. A felmérés fontosabb lépéseiről az MNB a honlapján is tájékoztatást ad.

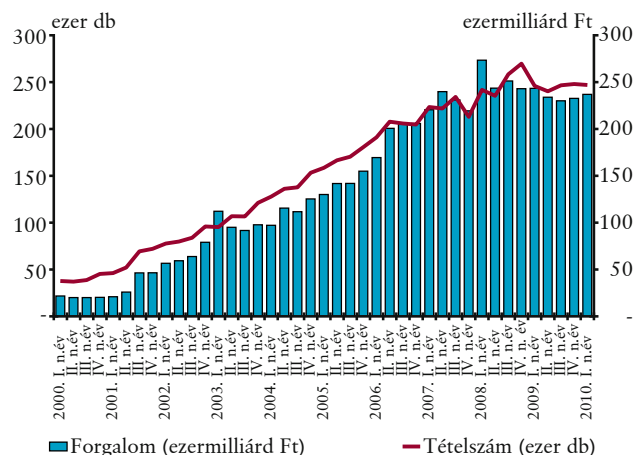
A felmérés és az ennek nyomán elkészülő tanulmány egyik célja, hogy világos képet kapjunk a Magyarországon igénybe vehető fizetési módok költségeiről és a fizetési szokásokról. A tanulmány másik célja viszont az, hogy olyan megalapozott javaslatok születhessenek, amelyek bevezetésével a társadalmi költségek és ezáltal mindannyiunk költsége – akár már néhány év távlatában is – csökkenthetők legyenek. A költségcsökkentés annál is inkább jelentős, mert a külföldön megjelent hasonló tanulmányok a bruttó hazai össztermék 0,4–0,8%-ára becsülik a fizetések társadalmi költségét.

A VIBER-forgalom alakulása

2010 első negyedévében 236,9 billió (ezer milliárd) forint volt a fizetési forgalom értéke a VIBER-ben, a kiegyenlített fizetési megbízások száma pedig 247 ezer darab. A forgalom értéke (1,8%-kal) nőtt, a tételek száma (0,4%-kal) csökkent az előző negyedévhez képest. Az előző év azonos időszakához mérten értékben 2,7%-os csökkenés tapasztalható, míg a tételszám növekedése 0,4%-os volt. A VIBER első negyedévi átlagos havi tétel száma 82,3 ezer darab, a havi átlagos pénzforgalma 79 ezer milliárd forint volt.

7. ábra

A VIBER-ben lebonyolított fizetések értéke és száma negyedévenként

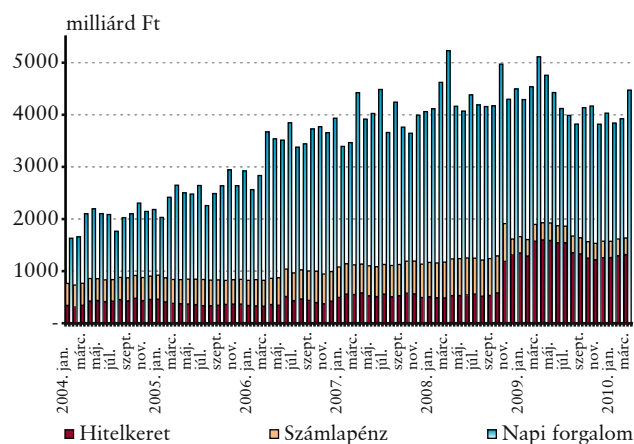

A negyedév folyamán a napi átlagos tétel szám 3983 darab volt, az átlagos napi forgalom pedig 3821 milliárd forint. A maximális tétel számot (7123 db) február 12-én és a napi maximális forgalmat (11 645 milliárd Ft) március 17-én érte el a rendszer.

A vizsgált időszakban az MNB számlavezetési körébe tartozó hitelintézetek átlagos napi pénzforgalma (VIBER, BKR és MNB ügyfélszámla-vezető rendszerét számításba véve) 4079,7 milliárd forint volt (1,8%-os növekedés az előző negyedévhez képest). E forgalmat az előző negyedévhez képest kissé növekvő, mintegy 317,9 milliárd forint átlagos

8. ábra

A bankok napi átlagos likviditásának (számlapénz+hitelkeret) és pénzforgalmának összevetése

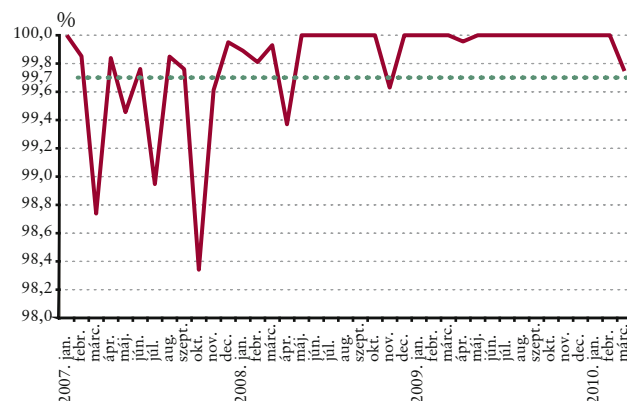

napi számlapénzállomány és szintén kissé növekvő mintegy 1290,7 milliárd forint napközbeni hitelkeret segítségével bonyolították le, így az átlagos napi likviditás 2,5-szer fordult meg a napon belül, vagyis a bankok továbbra is bőséges likviditással rendelkeznek a forintfizetési rendszerekben. (Az érték az előző negyedévben 2,6 volt.) A nagyobb likviditásállomány mellett (3,3%-kal nőtt az előző negyedévhez képest) kisebb mértékben nőtt a napi átlagos pénzforgalom a vizsgált időszakban (közel 1,8%-kal).

A VIBER rendelkezésre állása a negyedév során kimagaslóan jó, 99,92%-os volt: 2010 első negyedévében mindössze 30 perc leállás fordult elő. A VIBER háttérközpontjának alkalmazására nem volt szükség.

9. ábra

A VIBER rendelkezésre állása

6. Az MNB statisztikai tevékenysége

Monetáris statisztika

Az MNB havonta publikálja a hitelintézetek összevont mérlegének, illetve a háztartási és a nem pénzügyi vállalati kamatlábak alakulásáról szóló adatokat; a 2010. februári adatokat 2010. március 31-én publikálta a jegybank.

A szezonálisan nem igazított adatok szerint az utolsó három hónapban a háztartások forinthitel-törlesztései 2,4 milliárd forinttal haladták meg a felvételeiket. A devizahitelek állománya a tranzakciókból eredően (az ártértekeltől és az egyéb volumenváltozásoktól megtisztítva) 44,3 milliárd forinttal mérséklődött. A nem pénzügyi vállalatok forint-hiteleinek állománya csökkent, elsősorban a forintbitelek 38,1 milliárd forintos, és a devizahitelek pedig 1,8 milliárd forintos nettó hiteltörlesztése miatt. A háztartások forint-betéteiken 13,2 milliárd forintnyi nettó betéthelyezést, a devizabeteiken pedig 0,9 milliárd forint nettó betétkivonást hajtottak végre. A nem pénzügyi vállalatoknál 141,9 milliárd forintnyi nettó betétkivonás volt megfigyelhető. A hitelintézetek külföldi kötelezettségeinek részaránya februárban a mérlegfőösszeghez képest kismértékben, 31,3 százalékra nőtt.

A háztartások által felvett új forint, euro és svájci frank lakáscélú jelzáloghitelek átlagos hitelköltség-mutatója csökkent, úgy hogy a forint- és devizahitelek átlagos hitelköltség-mutatója közötti eltérés kissé szűkült. A nem pénzügyi vállalati forint- és eurohitelek átlagos kamatlábai mérséklődtek. Az átlagos betéti kamatlábak mindkét szektor esetében általánosságban csökkentek.

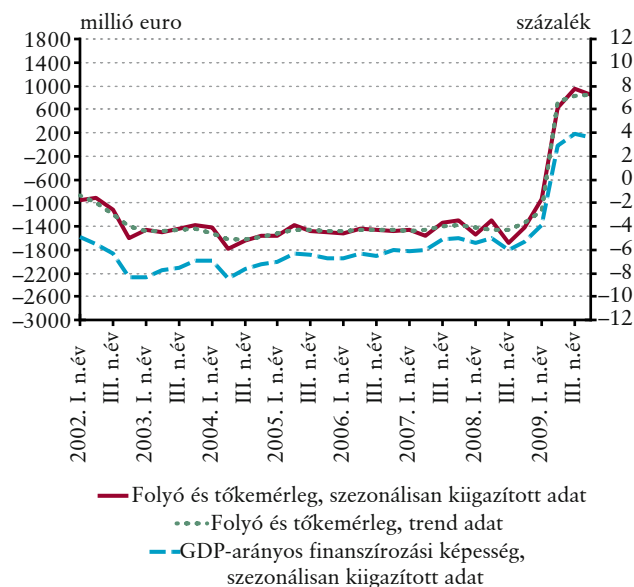
Fizetésimérleg-statisztikák

Az MNB a meghirdetett adatközzételti és -felülvizsgálati gyakorlatával összhangban 2010. március 31-én publikálta a 2009. IV. negyedéves fizetésimérleg-statisztikákat, és 2008-ig visszamenőleg módosította a negyedéves adatokat. Ezen túlmenően rendkívüli revízió keretében a KSH-val összhangban – 2006-ig visszamenőleg – felülvizsgálta a speciális célú vállalatok körét és adatait is.

2009. IV. negyedévében a külfölddel szemben fennálló finanszírozási képesség (a folyó fizetési mérleg és a tőke-mérleg együttes egyenlege) 655 millió euro (178 milliárd forint) volt. A szezonális hatások kiszűrésével a finanszírozási képesség a GDP 3,6%-a (844 millió euro), 2008. év végéhez képest ez 9, az előző negyedéves szinthez képest 0,3 százalékpont változást jelentett a GDP százalékában. A reál-

10. ábra

A külfölddel szembeni nettó finanszírozási képesség milliő euróban és a GDP arányában

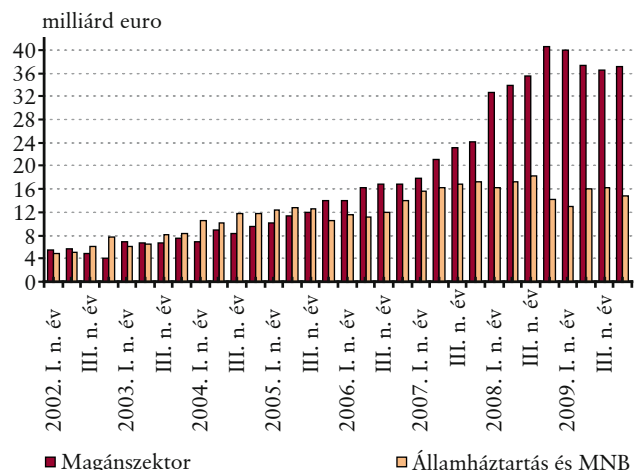

Megjegyzés: nettó finanszírozási képesség milliő euróban (bal skála) és a GDP arányában (jobb skála).

gazdasági mérleg többlete a negyedik negyedévben is magasabb volt, mint a jövedelemmérleg hiánya. Az utolsó két negyedévben az áruforgalomban az importkiadások és az exportbevételek meghaladták az előző negyedéves szintet. A folyó és tőke-transzferként elszámolt, EU-val kapcsolatos tranzakciók a negyedik negyedévben 1,1 milliárd euróval járultak hozzá a finanszírozási képesség alakulásához.

11. ábra

Magyarország nettó adósságállománya (FDI egyéb tőke nélkül), 2002–2009

2009. december végén a jegybanki tartalékok értéke 30,7 milliárd euro volt. A közvetlentőke-befektetésen belül elszámolt egyéb tőkét, valamint a derivatívákat nem tartalmazó nemzetgazdasági nettó adósságállomány 2009. december végén 51,9 milliárd euro (a GDP arányában 55,6%) volt.

Pénzügyi számlák

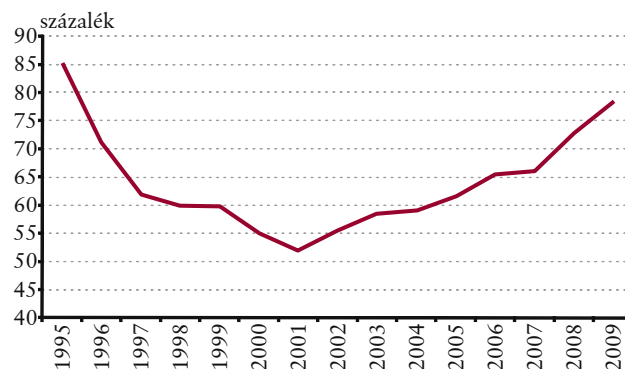
Az intézményi munkamegosztásnak megfelelően az MNB, a Központi Statisztikai Hivatal és a Pénzügyminisztérium elkészítette Magyarország túlzotthiány-eljárással kapcsolatos statisztikai jelentését (EDP-jelentés) a 2009-es évről, amelyet 2010. március 31-én kapott meg az EU statisztikai hivatala, az Eurostat. A jelentésben szereplő kormányzati statisztikai mutatók közül az államháztartás névértékes, bruttó adósságának (az úgynevezett maastrichti adósságnak) a meghatározása, illetve az államháztartási hiány (az úgynevezett maastrichti hiány) finanszírozásának bemutatása tartozik a jegybank felelősségi körébe. Az MNB Statisztika szakterülete az államháztartás adóssága és finanszírozása alakulásáról negyedévente adatszolgáltatást teljesít az Eurostat részére, és ezeket az adatokat a nyilvánosság

számára is elérhetővé teszi a negyedévente kétszer megjelenő pénzügyiszámla-statisztika keretében.

A március végi jelentés szerint a kormányzati szektor bruttó, névértékes, konszolidált adóssága 2009 végén 20 421 Mrd forint volt (a GDP 78,3%-a).

12. ábra

Az államháztartás maastrichti adóssága a GDP százalékában, év végén

7. A pénzügyi kultúra fejlesztése

A Magyar Nemzeti Bank vállalt célja, hogy törvényben rögzített alapfeladatainak támogatásaként hozzájáruljon a lakosság, és különösen a fiatalok pénzügyi kultúrájának fejlesztéséhez. Ennek keretében az MNB évek óta szervez a lakosságnak – ezen belül a diákoknak – szóló szemléletformáló, pénzügyi tájékozottságot növelő programokat.

A Magyar Nemzeti Bank – a Diákhitel Központ, az Oktatási és Kulturális Minisztérium, a Pénzügyminisztérium és a Pénzügyi Szervezetek Állami Felügyeletének támogatásával – immár negyedik alkalommal, 2010-ben is elkészítette „A pénz beszél! Te is érted?” című rövid tájékoztató füzetét, amely március közepéig eljutott az ország valamennyi, mintegy 1200 közép fokú iskolájába. Ebben az évben a tájékoztató kiadványt közel 139 ezer 11. évfolyamos diák kapta meg. A füzet közérthető formában tájékoztatja a fiatalokat azokról a legfontosabb pénzügyi termékekről és szolgáltatásokról, amelyekkel már 17-18 éves korban találkozhatnak.

Az MNB ebben az évben először tanári segédanyag összeállításával is segítséget kíván nyújtani a füzetben található témák tanóra keretében történő feldolgozásához, ezért a kiadvány főbb témaköreihez kapcsolódó, letölthető prezentációk teszik még szemléletesebbé az anyagot. 2010-ben a kiadványhoz egy játékos teszt is készült, amely a napi pénzügyi döntések során gyakran előforduló, életszerű kérdéseket tartalmaz. A kiadvány, valamint a tanári segédlet és a teszt elérhetők a www.penziranytu.mnb.hu honlapon. A tájékoztató füzet hasznosságának, hasznosulásának vizsgálatára a jegybank on-line kérdőívet is összeállított.

A jegybank működésének és a monetáris politika mozgatórugóinak megismertetését, valamint az általános pénzügyi tájékozottság növelését célozza a „Monetary – közgazdálkodj okosan” középiskolai vetélkedősorozat is, mely jó eszköz arra, hogy a gazdaság látszólag bonyolult folyamatait egyszerű, közérthető formában tárja a fiatalok elé, megvilágítva az egyes gazdasági döntések okait és lehetséges következményeit. Az idei vetélkedő tavaly ősszel indult, és a jelentkező 443 csapat közül a legjobb öt jutott el a döntőbe. A háromfordulós – internetes és helyszíni versengésből álló – vetélkedő 1 000 000 forintos fődíját végül egy szegedi középiskola csapata vihette haza.

Az MNB Látogatóközpontját 2010 első három hónapjában több mint hatezer látogató kereste fel, ami megfelel az előző év azonos időszakában mért látogatottságnak.

Az MNB kezdeményezésére létrejött Tudatos Pénzügyekért Alapítvány kuratóriuma 2009 végén az alapítvány nevének módosítását kezdeményezte, annak érdekében, hogy az alapítvány küldetése az alapítvány nevében közérthetően is jelen legyen. Az alapítvány hivatalos elnevezésének rövidített, „ügyszóbarát”, és ezért a jövőbeni kommunikációban használt verziója 2010. március 1-jétől: Pénziránytű Alapítvány.

A Pénziránytű Alapítvány szakmai és anyagi támogatása mellett zajló, 40 középiskolát magában foglaló Pénzügyi Oktatási Program keretében 2010 első negyedévében is sor került egy egész napos tanártovábbképzésre, valamint egy tőzsdejátékkal kombinált, háromfordulós, közel 700 diákot megmozgató tanulmányi versenyre.

Negyedéves jelentés

2010. április 15.

Nyomda: D-Plus

H-1037 Budapest, Csillaghegyi út 19-21.

